

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี

Academic Leadership of the School Administrators

under the Supervision of Saraburi Secondary Educational Service Area Office 4

เกตุสุดา กิ่งการจร¹, พิมลพรรณ เพชรสมบัติ²
Ketsuda Kingkanjon, Pimolpun Phetsombat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี จำแนกตามขนาดโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการนิเทศและประเมินผลด้านการสอน และด้านการจัดให้มีสิ่งเสริมสภาพการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และ 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน และด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี e-mail: wannaporn_t@mail.rmutt.ac.th
Master of Education, Educational Administration, Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi, e-mail: wannaporn_t@mail.rmutt.ac.th

2

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี e-mail: Pimolpun_p@rmutt.ac.th
Thesis Advisor, Educational Administration, Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi, e-mail: Pimolpun_p@rmutt.ac.th

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the academic leadership of the school administrators under the supervision of Saraburi Secondary Educational Service Area Office 4, and 2) to compare the academic leadership of Saraburi Secondary Educational Service Area Office 4 classified by school size.

The samples used in this study were 300 teachers under the supervision of Saraburi Secondary Educational Service Area Office 4. The research instrument was questionnaire. The statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way ANOVA.

The research results showed that 1) the level of the school administrators under the supervision of Saraburi Secondary Educational Service Area Office 4 was at the high level as a whole aspect and each aspect. When considering each aspect, it was found that the communication on school goals was at the highest average level. The supervision and teaching evaluation was at the high average respectively. The promotion of learning conditions had the lowest average level. 2) The result of the comparison of academic leadership level of school administrators of Saraburi Secondary Educational Service Area Office 4 classified by school size was significantly different at the .05 level. However, the aspects of the school target and the control of teaching time were not significantly different at the level .05 level.

Keywords : academic leadership, school administrators

Corresponding Author; e-mail address : Ketskb@hotmail.com

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนาคนทั้งในแง่ความรู้ ความคิด เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ประเทศไทยมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ยังต้องปรับและพัฒนาในอีกหลายด้าน จึงทำให้กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้มีการขับเคลื่อนในเชิงรุกเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างเต็มที่ โดยมีนโยบายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่อยู่ในโครงการพัฒนา ด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ได้จริง สถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของ คน

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรสำคัญต่อการบริหาร และการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่นักเรียนมีคุณภาพดีมักจะเป็นสถานศึกษาที่ผู้บริหารใส่ใจงานด้านวิชาการมาก การบริหารสถานศึกษา เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้บริหารบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนด คือ การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียน มีฐานะเป็นนักบริหาร มีหน้าที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นผู้ที่มีหน้าที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดระบบความร่วมมือในการปฏิบัติงาน (พิมพ์พรรณ สุริโย, 2552, หน้า 27)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ การที่ผู้บริหารจะดำเนินการทุกอย่างให้สำเร็จได้จะต้องอาศัยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทำให้กิจกรรมด้านการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ เป็นที่พึงพอใจนั้น จะมีคุณลักษณะโดดเด่นเฉพาะอยู่หลายประการ (พิมพ์พรรณ เพชรสมบัติ, 2555, หน้า 28) โดยดำเนินงานในการกำหนดภาวะผู้นำทางวิชาการให้ เป็นไปตาม บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการปฏิบัติไว้ 5 ด้าน คือ มุมมองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การประเมินผลนักเรียน การจัดโครงการด้านรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การประเมินผล การสอนของครู และการวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู ตามแนวคิดของ Seyfarth (1999, pp. 165-273) โดยผู้บริหารต้องทำงานร่วมกับครู กระตุ้นครูให้ คำแนะนำครู และ ประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมมือกันด้วยเทคนิควิธีที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาเกิดประสิทธิผลสูงสุด

การบริหารงานวิชาการเป็นงานสำคัญของสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการจะ เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความสามารถในการบริหาร วิชาการและเป็นผู้นำทางการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองในการ ปรับเปลี่ยน วิธีการจัดการเรียนรู้ และกลวิธีการสอนที่หลากหลาย ซึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี มีโรงเรียนหลายขนาด จึงทำให้มีการจัดการเรียนการสอนที่ หลากหลาย ทำให้มีผลต่อคุณภาพสถานศึกษาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะ ตามจุดมุ่งหมายของ การจัดสถานศึกษาทำให้การบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุความสำเร็จ ผู้วิจัยจึงมี ความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองสำหรับผู้บริหาร สถานศึกษา และเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ใช้ในการวางแผนพัฒนาผู้บริหาร สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี เพื่อคุณภาพ การศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี จำแนกตามขนาดโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี ทั้ง 21 โรงเรียน จำนวน 1,064 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2560 จำนวน 300 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี และมอร์แกน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งระดับชั้นภูมิ (Stratified random sampling) แบบไม่เป็นสัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check – list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี โดยครูผู้สอนเป็นผู้ตอบลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์ กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามากที่สุด
3.51-4.50 หมายถึง	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามาก
2.51-3.50 หมายถึง	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาปานกลาง
1.51-2.50 หมายถึง	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาน้อย
1.00-1.50 หมายถึง	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาน้อยที่สุด

การสร้างและหาค่าคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำราต่างๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา บทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการ และการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
3. นำเสนอแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบแก้ไขสำนวนภาษา ความครอบคลุม และความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา แล้วนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และความถูกต้องของภาษา (Wording) พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ระหว่าง 0.08-1.00
5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ปฏิบัติหน้าที่ผู้สอนซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก รวมทั้งสิ้น 30 คน
6. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 99-101) มีค่าเท่ากับ 0.96
7. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงเพื่อนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อขอความร่วมมือและความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย
2. นำแบบสอบถามพร้อมสำเนาหนังสืออนุญาตถึงผู้อำนวยการโรงเรียนส่งโดยทางไปรษณีย์และด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยแนบซอง ติดแสตมป์ จำนวนของ และขอความอนุเคราะห์ส่งแบบสอบถามคืน จำนวน 300 ฉบับ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 100 ฉบับ สถานศึกษา ขนาดกลาง จำนวน 100 ฉบับ และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 100 ฉบับ
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยส่วนหนึ่งจัดส่งทางไปรษณีย์ ส่วนหนึ่งผู้วิจัยเดินทาง ไปเก็บรวบรวมด้วยตนเอง และส่วนหนึ่งขอความร่วมมือจากครูที่เป็นตัวแทนผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลส่งในกรณีที่แบบสอบถามไม่ครบผู้วิจัยได้เดินทางกลับไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อที่จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, $SD = .74$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.67$, $SD = .73$) รองลงมา ด้านการนิเทศและประเมินผลด้านการสอน ($\bar{X} = 3.64$, $SD = .75$) และด้านการจัดให้มีสิ่งเสริมสภาพการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.53$, $SD = .87$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, $SD = .75$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนโดยให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.73$, $SD = .74$) รองลงมาผู้บริหารใช้ข้อมูลด้านผลการเรียนของนักเรียนในการพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.68$, $SD = .74$) และผู้บริหารประเมินความต้องการของครูเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.44$, $SD = .78$)

1.2 ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, $SD = .73$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสื่อสารให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียน เช่น ครู นักเรียน และผู้ปกครองรับทราบ แนวปฏิบัติ หรือเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.77$, $SD = .81$) รองลงมาผู้บริหารพบปะครูอย่างไม่เป็นทางการ ให้ครูทราบ แนวปฏิบัติหรือเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.72$, $SD = .80$) และผู้บริหารประชุมชี้แจงด้านเป้าหมายด้านวิชาการ ของโรงเรียนให้ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.62$, $SD = .64$)

1.3 ด้านการนิเทศและประเมินผลด้านการสอน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, $SD = .75$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีการจดบันทึกการให้ผลย้อนกลับ และการให้ผลย้อนกลับแก่ครู มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.80$, $SD = .76$) รองลงมา ผู้บริหารกำกับติดตามด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมาย ด้านวิชาการของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.77$, $SD = .71$) และผู้บริหารมีการเยี่ยมเยียนอย่างไม่เป็นทางการการสนับสนุนด้านการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.43$, $SD = .74$)

1.4 ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, $SD = .71$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารใช้ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนประกอบการตัดสินใจในการนำ หลักสูตรไปใช้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.73$, $SD = .74$) รองลงมา ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ให้สอดคล้องกับจุดหมาย

ของหลักสูตร ($\bar{X}$ = 3.64, SD = .67) และผู้บริหารกำกับ ดูแลการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังแต่ละสาระการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.41, SD = .73)

1.5 ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.58, SD = .73) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารใช้ผลการทดสอบเพื่อการประเมิน ความก้าวหน้าตามเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.75, SD = .68) รองลงมา ผู้บริหารมีการประเมินหลักสูตร เพื่อวางแผนพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X}$ = 3.71, SD = .78) และผู้บริหารจัดระบบให้มีการแจ้งผลการทดสอบ ทาง การเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบอย่างรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.35, SD = .67)

1.6 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.57, SD = .72) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.64, SD = .67) รองลงมา ผู้บริหารตรวจเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อดูว่าครูได้ใช้เวลา ในการสอนที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนอย่างเต็มที่ ($\bar{X}$ = 3.58, SD = .73) และผู้บริหารควบคุม ดูแลเกี่ยวกับการสอนแทน เมื่อครูประจำชั้น/ประจำวิชาไม่มาทำการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.54, SD = .70)

1.7 ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.61, SD = .67) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารจัดครูสอนแทนหรือให้ช่วยดูแลชั้นเรียนในกรณีที่ครูประจำชั้น/ประจำวิชาไม่มาทำการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.79, SD = .71) รองลงมา ผู้บริหารเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกับครูและนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่ เป็น ปัญหาต่างๆ ($\bar{X}$ = 3.60, SD = .69) และผู้บริหารจัดสอนซ่อมเสริมหรือจัดกิจกรรม ที่เป็นการส่งเสริมและพัฒนา ความรู้ความสามารถของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.44, SD = .63)

1.8 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.62, SD = .76) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารยกย่องเชิดชูเกียรติคุณของครูที่ปฏิบัติงานดีเด่นด้วยวิธีการต่างๆ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.69, SD = .76) รองลงมา ผู้บริหารตอบแทนครูที่มีความสามารถพิเศษด้วยการให้ความก้าวหน้าในวิชาชีพ ($\bar{X}$ = 3.62, SD = .80) และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูแต่ละคนได้ใช้ความสามารถ และทักษะของตนได้อย่างเต็มศักยภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.55, SD = .72)

1.9 ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.62, SD = .74) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสนับสนุนครูเข้ารับการอบรมทางวิชาการที่สอดคล้องเป้าหมายของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.65, SD = .79) รองลงมา ผู้บริหารจัดให้

มีการฝึกใช้สื่อและเทคโนโลยี ที่ทันสมัยเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ ในการเรียน ($\bar{X}$ = 3.65, SD = .74) และผู้บริหารแจ้งข่าวสารหรือเผยแพร่บทความที่เป็น ประโยชน์ในการส่งเสริมการ พัฒนาการวิชาชีพให้ครูได้ทราบอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.59, SD = .70)

1.10 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างมาตรฐาน ด้านวิชาการ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.56, SD = .78) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน ด้านการเรียนของนักเรียนในแต่ละระดับหรือช่วงชั้น มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.53, SD = .74) รองลงมา ผู้บริหารจัดตั้งคณะทำงานด้านวิชาการ เพื่อจัดทำ และพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานด้านการเรียน ของนักเรียน ($\bar{X}$ = 3.53, SD = .74) และผู้บริหารประกาศเกณฑ์ต่างๆ ทางด้านวิชาการให้ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.49, SD = .85)

1.11 ด้านการจัดให้มีสิ่งเสริมสภาพการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 3.53, SD = .87) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีผลงาน ทางด้านวิชาการดีเด่นโดยการมอบประกาศเกียรติคุณ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.77, SD = .83) รองลงมา ผู้บริหารให้แรงเสริมเป็นรางวัลแก่นักเรียน ($\bar{X}$ = 3.64, SD = .81) และผู้บริหาร ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบถึงพัฒนาการด้านการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.13, SD = .80)

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี จำแนกตามขนาดโรงเรียน ดังนี้

โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนและด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ที่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี อภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษา ในจังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 มีการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาสถานศึกษาในสังกัดให้ได้มาตรฐานระดับสากล ผู้บริหารเกิดความตื่นตัวที่จะพัฒนา ตนเองให้มีวิสัยทัศน์ กว้างไกลในการบริหารงานทางการศึกษา โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ บุคคลหลายๆ ฝ่าย มีการจัดฝึกการอบรมแก่บุคลากรทางการศึกษาเป็นประจำ มีการจัดการเรียน สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมการแข่งขันทางวิชาการ จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามี ความสามารถในการพัฒนางานด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชฎทัย จันทรทรงกรด (2558, หน้า 80) ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัด สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ

งานวิจัยของลักษณะน้องค์ เพชรสังหาร (2547, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ พบว่าโดยรวมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนได้กำหนดขอบเขตด้านวิชาการ โดยให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม มีประเมินความต้องการของครู เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการ มีการพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน และพัฒนาเป้าหมายของโรงเรียน เพื่อมาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุฤทัย จันทร์ทรงกรต (2558, หน้า 81) ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยกมล ตราชู (2553, หน้า 234) ที่ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล ด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการประชุมชี้แจงด้านเป้าหมายด้านวิชาการ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครู เพื่อพัฒนาเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของโรงเรียน มีการสื่อสารให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน โดยการจัดทำโปสเตอร์หรือป้ายประกาศที่แสดง ให้เห็นถึงการให้ความสำคัญแก่งานด้านวิชาการของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของพรสุรีย์ สุธนะวัฒน์ (2549, หน้า 82) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกิ่งอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความสามารถในการติดต่อประสานงานอยู่ในระดับมาก และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของสุฤทัย จันทร์ทรงกรต (2558, หน้า 81) ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการนิเทศและประเมินผลด้านการสอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา มีการกำกับติดตามด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมาย ด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดหมายของหลักสูตร มีการเยี่ยมเยียนอย่างไม่เป็นทางการการสนับสนุนด้านการสอน และมีการจัดบันทึก การให้ผลย้อนกลับ การให้ผล ย้อนกลับแก่ครู สอดคล้องกับงานวิจัยของสุฤทัย จันทร์ทรงกรต (2558, หน้า 82) ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ด้านการนิเทศและประเมินผลด้านการสอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญทร์ เล็กดวง (2554, หน้า 110) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การนิเทศ และประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ได้กำหนดการใช้หลักสูตรไว้อย่างชัดเจน เพื่อใช้ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการนำหลักสูตรไปใช้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร และกำกับดูแลการสร้างแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังแต่ละสาระการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนในการแสวงหาความรู้จากสื่อแหล่งการเรียนรู้และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุขฤทัย จันทรทรงกรด (2558, หน้า 82) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต17 พบว่า ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ ภาณุทัต (2555, หน้า 87) ที่ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครระยอง พบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครระยองโรงเรียนมีการพัฒนาและนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการสำรวจผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน มีการจัดระบบให้มีการแจ้งผลการทดสอบ ทางการเรียนรู้ให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบอย่างรวดเร็ว ใช้ผลจากการทดสอบเพื่อจัดโครงการสอนพิเศษให้เหมาะสมกับนักเรียน และมีการประเมินหลักสูตร เพื่อวางแผนพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุขฤทัย จันทรทรงกรด (2558, หน้า 83) ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต17 พบว่า ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ ภาณุทัต (2555, หน้า 87) ที่ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครระยอง พบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครระยอง ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะทางสถานศึกษาได้มีการวางแผนหรือมาตรการในการควบคุมการใช้เวลาในการสอนไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ มีการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดการตรวจเยี่ยมชั้นเรียนของผู้บริหาร และแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับงานวิจัยของสุขฤทัย จันทรทรงกรด (2558, หน้า 83) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต17 พบว่า ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐณิชา พรรณขาม (2554 , หน้า 79) ที่ศึกษาภาวะผู้นำในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำ ในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอนอยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการกับครู แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นปัญหาต่างๆ มีการจัดครูสอนแทน จัดสอนซ่อมเสริมหรือจัดกิจกรรม ที่เป็นการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียนและนักเรียน จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับข้อมูลในการพัฒนาสถานศึกษา และก่อให้เกิดการสื่อสารที่มีความหมายระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครู ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีที่จะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของเซอร์จิโอวานี (Sergiovani, 1984) ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่สามารถส่งเสริมความร่วมมือในการสร้างวิสัยทัศน์ที่ทำให้เกิด ความเชื่อและการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งวิสัยทัศน์ดังกล่าวจะต้องเกิดจากค่านิยมความเชื่อและความเข้าใจในการพัฒนาผู้มีส่วนร่วมในองค์กรจนกลายเป็นวัฒนธรรมในการทำงานและส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียนเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมการสื่อสารการสร้างทีมงาน และการจัดการเรียน การสอน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558, หน้า 84) ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา มัชฌิมศึกษา เขต17 พบว่า ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอยู่ในระดับมาก

1.8 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 4 มีความเป็นมิตร มีความสามารถในการสร้างกำลังใจในการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ในบังคับบัญชา มีการให้ใบประกาศเกียรติคุณ ยกย่องให้เกียรติ สนับสนุนการปรับเปลี่ยนวิทยฐานะของบุคลากรให้สูงขึ้น ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษารับการพัฒนาทักษะ ความรู้อยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558, หน้า 84) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต17 พบว่า ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี จันทะลับ (2553, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลตำบลแหลมฉับ จังหวัดชลบุรี พบว่า ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลตำบลแหลมฉับ จังหวัดชลบุรี ด้านการให้รางวัลอย่างเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.9 ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูมีความสามารถจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ประพฤติปฏิบัติ ตามจรรยาบรรณวิชาชีพได้รับการพัฒนาตรงตามความต้องการ มีการสนับสนุนครูเข้ารับการอบรมทางวิชาการ ที่สอดคล้องเป้าหมายของโรงเรียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำทักษะ ต่างๆ ที่ได้จากการฝึกอบรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อื่นๆ จัดให้มีการฝึกใช้สื่อและเทคโนโลยี ที่ทันสมัยเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558, หน้า 85) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต17 พบว่า ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมลพรรณ เกิดโมลี(2550, หน้า 123 -124) ที่ศึกษาพฤติกรรม ผู้นำทาง

วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง ด้านส่งเสริมพัฒนาครูทางวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.10 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาจัดทำหลักสูตร ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมจัดการเรียนการสอนสนับสนุนให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนการสอนพัฒนาครูและบุคลากรให้รู้ และเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจกับชุมชนในการจัดการเรียนการสอนประเมินผลการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัย ของณัฐธินิชา พรหมขาม (2554, หน้า 79) ที่ศึกษาภาวะผู้นำในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558, หน้า 85) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต17 พบว่า ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก

1.11 ด้านการจัดให้มีสิ่งเสริมสภาพการเรียนรู้ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 มองเห็นความสำคัญของการจัดสิ่งส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน เช่น จัดมุมหนังสือ มุมการศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พร้อมสนับสนุนและจัดหาสื่อที่ส่งเสริมการเรียนการสอนแก่ครูผู้สอน อีกทั้งสนับสนุนด้านการฝึกอบรมครูผู้สอนในการพัฒนาสื่อการเรียนทำให้ครูสามารถพัฒนานวัตกรรม สื่อการเรียนการสอน มาใช้ส่งเสริมการเรียนการสอนสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558, หน้า 86) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต17 พบว่า ด้านการจัดให้มีสิ่งเสริมสภาพการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรสุรีย์ สุธนะวัฒน์ (2549, หน้า 82) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกิ่งอำเภอนิคมน้ำจืดพัฒนา จังหวัดระยอง พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความสามารถในการติดต่อประสานงานอยู่ในระดับมาก

2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี จำแนกตามขนาดโรงเรียน ดังนี้

โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนแต่ละขนาดได้รับแนวคิด หลักการ กระบวนการบริหาร ตามนโยบายและเป้าหมายที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เป็นแนวทางเดียวกัน จึงทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ได้จริง สถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของคน การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษามีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วน และจัดการเรียนรู้ให้

เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุขฤทัย จันทร์ทรงกรด (2558, หน้า 87) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่อยู่ในสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธัญญา พรรณขาม (2554, หน้า 79) ที่ศึกษาภาวะผู้นำในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี ดังต่อไปนี้

1. ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารประเมิน ความต้องการของครูเพื่อนำไปใช้ ในการพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำ ที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาเป้าหมายของโรงเรียน เพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ด้านวิชาการของโรงเรียนในทุกช่วงชั้นและควรกำหนดเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน โดยให้ บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม

2. ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารประชุมชี้แจง ด้านเป้าหมายด้านวิชาการ ของโรงเรียนให้ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการชี้แจงให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เช่น ครู นักเรียนและผู้ปกครองรับทราบแนวปฏิบัติ หรือเป้าหมาย ด้านวิชาการของโรงเรียนและควรจัดทำ โปสเตอร์หรือป้ายประกาศที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญแก่งานด้านวิชาการของโรงเรียน

3. ด้านการนิเทศและประเมินผลด้านการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีการเยี่ยม เยียนอย่างไม่เป็นทางการการสนับสนุนด้านการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรบันทึกการนิเทศเพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของครูว่าสอดคล้องกับเป้าหมายด้าน วิชาการของโรงเรียนและควรชี้ให้เห็นถึงจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาในการสอนของครูเมื่อมีการ ประชุมหลังสังเกตการสอน จากนั้นให้ครูปรับปรุง และพัฒนาการสอนให้ดียิ่งขึ้น

4. ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารกำกับ ดูแลการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ตรงตามผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังแต่ละสาระการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ข้อมูลด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประกอบการตัดสินใจในการนำหลักสูตรไปใช้ และควรกำกับ ดูแลการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ตรงตามผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังแต่ละสาระการเรียนรู้ และให้ครูกำกับติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพื่อ ให้การเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตร

5. ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารจัดระบบให้มีการแจ้งผลการทดสอบ ทางการเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ อย่างรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรปรึกษากันเกี่ยวกับความก้าวหน้าด้านการเรียนของนักเรียนและควรใช้ผลการทดสอบเพื่อการประเมินความก้าวหน้าตามเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน และแจ้งให้ผู้ปกครองทราบโดยเร็ว

6. ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควบคุม ดูแลเกี่ยวกับการสอนแทน เมื่อครูประจำชั้น/ประจำวิชาไม่มาทำการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนแทน ควรมีการจัดตารางการสอนแทน และควรควบคุมดูแลเกี่ยวกับการสอนแทน เมื่อครูประจำชั้นหรือประจำวิชาไม่มาทำการสอน เพื่อเป็นการควบคุมชั้นเรียน

7. ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารจัดสอนซ่อมเสริมหรือจัดกิจกรรม ที่เป็นการส่งเสริมและพัฒนา ความรู้ความสามารถของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสอนซ่อมเสริม หรือจัดกิจกรรมในลักษณะต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียน และควรเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นปัญหาต่างๆ

8. ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูแต่ละคนได้ใช้ความสามารถ และทักษะของตนได้อย่างเต็มศักยภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมครูที่มีความสามารถพิเศษด้วยการให้ความก้าวหน้าในวิชาชีพและควรส่งเสริมให้ครูแต่ละคนได้ใช้ความสามารถและทักษะของตนได้อย่างเต็มศักยภาพ

9. ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารแจ้งข่าวสารหรือเผยแพร่บทความที่เป็น ประโยชน์ในการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพให้ครูได้ทราบอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำทักษะต่างๆ ที่ได้จากการฝึกอบรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ และควรแจ้งข่าวสารหรือเผยแพร่บทความที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพ ให้ครูได้ทราบอยู่เสมอ

10. ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารประกาศเกณฑ์ต่างๆ ทางด้านวิชาการให้ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านการเรียนของนักเรียนในแต่ละระดับหรือช่วงชั้นและควรประกาศ เกณฑ์ต่างๆ ทางด้านวิชาการให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง

11. ด้านการจัดให้มีสิ่งเสริมสภาพการเรียนรู้ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบถึงพัฒนาการด้านการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการจัดป้ายนิเทศประชาสัมพันธ์ และการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบอื่นๆ ให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบถึงพัฒนาการด้านการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี

2. ควรศึกษาภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการพัฒนาด้านวิชาการเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหาร คณะครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดสระบุรี บิดามารดาและสมาชิกในครอบครัว ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจ ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของผลสำเร็จในการทำวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ภาณุทัต. (2555). **ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครระยอง**. ม.ป.ท.
- กมล ตราชู. (2553). **การพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล.ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จุฬามาศ เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2547). **ความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว.วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- ณัฐธัญญา พรหมขาม. (2554). **ภาวะผู้นำในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2**. ม.ป.ท.
- นิภาภรณ์ พินเมืองทอง. (2548). **การศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.**
- นิวัตร นาคะเวช. (2549). **การดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน.กรุงเทพฯ:วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.**
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรีฉัตร เล็กตวง. (2554). **การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2**. ม.ป.ท.
- พรสุรีย์ สุธนะวัฒน์. (2549). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง**. ม.ป.ท.
- พัฒนา อำท้าว. (2548). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองเรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5**. รายงานการศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- พิกุล ดีพิจารณ์. (2548). การใช้อำนาจของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน ในเขตภาคตะวันออกเฉียง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชา การบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิมพ์พรรณ สุริโย. (2552). ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พิมพ์พรรณ เพชรสมบัติ. (2555). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. ดุษฎีนิพนธ์การบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- ลักษณะอนงค์ เพชรสังหาร. (2547). ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยุ ใหม่อุ้ย. (2552). ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 4 . ม.ป.ท.
- ศุภิสรา แพงสง. (2550). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท. ม.ป.ท.
- สมบุรณ์ ต้นยะ. (2545). การประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด. (2558). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุภาภรณ์ ศิริผั่นแก้ว. (2543). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสตรีโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดระยอง. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุภาวดี จันทร์ละดับ. (2553). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมลพรรณ เกิดโมลี. (2550). การศึกษาพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร- มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- อุดม สิงห์โตทอง. (2550). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 . งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Sergiovani, T. (1984). Handbook for effective department leadership. Massachusetts: Allyn nd Bacon
- Seyfarth. (1999). The principal: new leadership for new challenges. New Jersey Pretice-Hall, Inc.